

Afgelopen woensdag veroordeelde het Gerechtshof in Den Bosch Albert Heringa tot zes maanden voorwaardelijke celstraf. Tien jaar geleden hielp Albert Heringa zijn toen 99-jarige moeder bij haar vurige wens om uit het leven te stappen. In deze open brief spreken de beide dochters van Albert Heringa, Minne en Aafke, hun afschuw uit over de manier waarop het vonnis tot stand kwam en komen zij met een emotionele oproep aan bestuurders, politiek en rechterlijke macht: 'Herstel ons vertrouwen in justitie en de rechterlijke macht!'

Open brief: Slordig arrest zet vals beeld neer van vader en ouderen

Tot nu toe zijn wij als dochters van Albert Heringa op de achtergrond gebleven tijdens zijn rechtszaken. Nu we zien en horen hoe in de rechtspraak een verkeerd beeld van onze vader en Moek wordt neergezet, willen wij dit met kracht publiekelijk corrigeren. Daarnaast willen we onze zorgen uiten over de boodschap van het OM en het Hof in Den Bosch. Die boodschap is feitelijk dat onze vader Moek niet serieus had moeten nemen of had moeten dwingen over te gaan tot een afschuwelijke wijze van sterven om zijn eigen hachje te redden. Of hij had een wildvreemde arts moeten zien over te halen in zijn plaats 'de nek in de strop te steken'. Het zelfbeschikkingsrecht van een oude dame die niet in staat was zelf haar einde te realiseren, deed er blijkbaar niet toe. De slordigheden en onzorgvuldigheden die we verder gezien hebben in een afgeraffelde, vooringenomen behandeling van de zaak door het hof, doen ons het ergste vrezen voor de staat van de rechtspraak.

Het OM suggereerde dat onze vader de opgespaarde medicijnen had moeten afpakken van Moek en haar actie had moeten rapporteren bij het tehuis. Die suggestie is respectloos, niet alleen naar onze vader, maar vooral ook richting Moek en met haar elke andere oudere. Regie over het eigen leven is soms het enige wat fysiek beperkte ouderen nog hebben. Hadden wij Moek, een vrouw voor wie die regie het belangrijkste was wat ze bezat, hiervan moeten beroven? Moek, 99-jaar en door haar arts geestelijk gezond verklaard, werd door een niet-deskundige officier van justitie, die haar nooit had meegemaakt, hiermee feitelijk afgeschilderd als wilsonbekwaam. Onacceptabel.

De rechters leken bij het begin van de zitting in december al vooringenomen en dit is terug te zien in het arrest. Er werd bijvoorbeeld de walgelijke suggestie gedaan dat gewacht had kunnen worden op nierfalen door het staken van de medicijnen door Moek, waardoor ze toch in aanmerking zou kunnen komen voor euthanasie door een arts. Dan had onze vader de wet niet hoeven overtreden. Wat voor rechter suggereert nu dat iemand maximaal pijn moet lijden voordat er hulp gegeven mag worden?

Verder werd gevraagd waarom onze vader Moek niet op andere gedachten getracht had te brengen of toch had kunnen laten kiezen voor versterving (stoppen met eten en drinken) - een zeer pijnlijk en langzame wijze van sterven. In het arrest blijkt dat een belangrijke reden te zijn om het beroep op psychische overmacht niet toe te kennen. Deze verwachtingen getuigen niet alleen van sadisme en gebrek aan respect voor de wil van een oudere, maar ook van slechte dossierkennis. Moek was niet iemand die zich waar dan ook toe makkelijk liet overhalen. Moek had in de jaren dertig van de vorige eeuw al beslist dat zij 'de pil van 11', zoals ze die noemde, zou innemen als ze dreigde een 'kasplantje' te worden. In wat voor maatschappij leven we als geestelijk gezonde ouderen op zo'n paternalistische manier als kleine kinderen wegzetten, zoals het OM en deze rechters blijkbaar willen?

Allicht zijn er ouderen voor wie geldt dat de doodswens een schreeuw om aandacht is, zoals de ChristenUnie beweert. Maar luisteren naar de wensen van ouderen, betekent vooral: hen serieus nemen, niet betuttelen. Moek maakte snel duidelijk dat ze er niet op zat te wachten om te horen dat we haar zouden missen. Proberen haar over te halen door te blijven leven, voelde als ontzettend egoïstisch. Na 99 jaar vol levensenergie en prachtige verhalen was ze moe, haar dwingen door te gaan zou neerkomen op marteling. Daarom steunden we haar in haar wens. De huisarts heeft ook verklaard geen opties te hebben gevonden om Moeks leven aangenamer te maken.

Weinig mensen zijn moedig genoeg om hun eigen vrijheid te riskeren om een ander te helpen. Gelukkig voor Moek, is onze vader wel zo iemand. Na het verschijnen van de documentaire lieten vooral veel ouderen ons weten te hopen dat ze net zo'n dapper persoon in hun omgeving te hebben. Alleen ouderen weten tenslotte hoe het is om oud te zijn. Maar wetgeving en handhaving geschiedt door jongere mensen, die die ervaring niet delen en deze rechters hebben daar duidelijk geen besef van.

Sommige mensen zouden de zorg voor hun ouders of anderen misschien ervaren als een last. Voor onze vader lijkt het een eerste levensbehoefte. Zijn leven heeft hij gewijd aan het helpen en zorgen voor anderen. Via zijn werk in de ontwikkelingshulp en het vrijwilligerswerk in het begeleiden van vluchtelingen bij Vluchtenlingenwerk, als mantelzorger voor vrienden, als oppas-opa, niet alleen voor onze kinderen, maar ook die van anderen. Er zijn mensen die voor minder dan dat een lintje ontvangen. Maar onze vader werd bejegend door de rechter als de meest afschuwelijke misdadiger die er bestaat, zelfs voor de advocaten ongekend hard. De norm van deze rechters is blijkbaar dat je jezelf boven de ander moet stellen en dat onbaatzuchtigheid straf verdient.

Het OM heeft hem bij de zitting wederom verweten niet zorgvuldig te zijn geweest, terwijl dr. Dijkman, de scen-arts die als getuige-deskundige optrad, in de rechtbank heeft verklaard dat zij het niet zorgvuldiger had kunnen doen. Hoe kunnen juristen van het OM denken het beter te weten en stellen dat onze vader niet zorgvuldig heeft gehandeld? Bovendien geeft het OM niet aan wat er dan nog meer gedaan had kunnen worden, behalve toch een arts vinden, waarover de getuige-deskundigen hebben verklaard dat dat toen schier onmogelijk was. Ook het Hof in Arnhem deelde de mening dat het in 2008 niet mogelijk was een arts in te schakelen. Onze vader heeft gedaan wat hij toentertijd kon en wilde niet een ander straf laten riskeren.

Onzorgvuldigheid zien wij vooral aan de kant van het OM en het Hof. Na 8 jaar vervolging zit het arrest vol slordige fouten, wij noemen er hier maar enkele. Bij de zitting werd door het OM beweerd dat onze vader zijn moeder zou hebben geholpen uit politieke overtuiging, om een statement te maken. En in het arrest houden ze dit vol: "de verdachte heeft zich bij dat handelen enkel laten leiden door zijn wens om zijn stiefmoeder te helpen en zijn eigen overtuiging dat de bestaande wetgeving aangepast zou moeten worden". Dit is een zeer valse veronderstelling van de rechters over de motieven van mijn vader, die chronologisch al niet klopt: de politieke actie kwam pas 1,5 jaar na Moeks overlijden, toen de NVVE (niet 'Netwerk', heren en mevrouw rechters) had aangekondigd te willen beginnen met het thema 'Voltooid Leven' en onze vader daar herkenning in zag. Voor die tijd speelde dit thema nergens. Onze vader wilde de maatschappij en het publieke debat ten dienste zijn door openheid van zaken te geven, ook al zou dat ten koste van zijn eigen vrijheid kunnen gaan.

Bij de uitspraak zei de voorzitter van het gerechtshof voorts dat mijn vader zijn beslissing om te helpen al zou hebben genomen voor het 2^e gesprek met de huisarts, en dit staat ook in het arrest.

Ook hier is het duidelijk dat het gerechtshof de feiten niet goed op een rijtje had. Onze vader heeft meerdere malen duidelijk aangegeven dat hij pas besloot te helpen nadat hij had gezien dat Moek zelf pillen was gaan verzamelen, en dat was ná de gesprekken met de huisarts en de vrijwilliger van de NVVE.

Het is onze vader zwaar aangerekend dat hij oma alleen liet na het innemen van de pillen, dit lijkt zelfs de hele basis te zijn van waarom de rechters hem het beroep op noodtoestand niet hebben toegekend. In het arrest staat zelfs twee keer dat hij dat deed 'om te gaan slapen', wat een heel valse veronderstelling van de rechters duidelijk maakt dat hij zijn nachtrust belangrijker zou hebben gevonden dan Moeks welzijn. Hoe kan iemand dat denken over onze vader?! Alleen mensen die het dossier niet goed doorgenomen hebben kunnen dat misschien. De rechters gaan hier totaal voorbij aan het feit dat dat was wat Moek wou (wat meermalen uitgelegd is) en dat het verbod op hulp bij zelfdoding dat ook juist in de hand werkt. Had onze vader dan de afspraak met oma moeten schenden? Nee, hij heeft haar wens gerespecteerd, hoe onprettig wij die situatie allemaal ook vonden. Ter vergelijking: Minne heeft diezelfde nacht in haar eentje de weeën opgevangen van de aankomende geboorte van haar jongste dochter en haar echtgenoot toen gezegd vooral te gaan slapen zodat hij de volgende dag fit zou zijn. Dat is ook gewoon gerespecteerd en iedereen snapt dat.

Tenslotte toont deze uitspraak weinig respect voor de collega-rechters bij de rechtbank in Zutphen en het gerechtshof in Arnhem, door zo 180 graden anders te beslissen, en geeft het ons als burgers weinig vertrouwen in de rechtspraak in Nederland. Dit verschil en de valse, foute veronderstellingen over onze vader in het arrest van Den Bosch roept de vraag op hoe onpartijdig rechters dan wel zijn, persoonlijke overtuiging lijkt hier de overhand te hebben. Dat het OM in hetzelfde gebouw als het gerechtshof van Den Bosch zit en de officieren van justitie en rechters al gezellig samen achter het bureau zaten te wachten toen wij met de advocaten naar binnen mochten voor de zitting, geeft ook twijfels over de afstand van de rechterlijke macht tot het OM. Als wij als wetenschappers een "weight-of-evidence" uit de drie processen en vonnissen zouden maken, zou die van Den Bosch toch echt van tafel geschoven worden gezien hun fouten en het vergeten van de belangen van onze oma. Alle reden voor de Hoge Raad om dit vonnis te vernietigen.

Tot slot: wij waren dol op onze oma, we genoten van haar persoonlijkheid en verhalen en hebben nog vaak leuke herinneringen aan haar. We missen haar, maar hebben steeds vierkant achter haar en onze lieve vader gestaan. We hopen er nu en later ook voor hem te zijn zoals hij er voor Moek was en ook voor ons altijd geweest is. Bestuurders, politiek en ook de rechterlijke macht van Nederland: herstel ons vertrouwen in justitie en de rechterlijke macht. Laat persoonlijke opvattingen van rechters geen rol spelen, straf deze rechters die hun werk slordig doen af. Respecteer het zelfbeschikkingsrecht van ouderen en beloon mensen als mijn vader die onbaatzuchtig handelen en hun eigen 'hachje' niet laten prevaleren. Een profeet heeft ooit verordend dat een mens het leven niet mag verlaten zonder tenminste éénmaal uit barmhartigheid Gods wetten te hebben overtreden. In juridisch jargon: 'de geest van de wet laten prevaleren'. Laat dat uw inspiratie zijn en laat de norm niet zijn dat egocentrisch handelen boven barmhartigheid gaat.

Minne en Aafke Heringa